

ĐẶC ĐIỂM HÌNH THÁI VÀ ĐA DẠNG DI TRUYỀN CỦA CÁC GIỐNG CÂY BA KÍCH (*Morinda officinalis* How)

Ngô Thị Thu Hiền¹, Kim Ngọc Quang², Nguyễn Mai Thơm³.

¹ Trường Đại học Dược Hà Nội

² NCS Viện Khoa học Lâm nghiệp Việt Nam

³ Học Viện Nông nghiệp Việt Nam

TÓM TẮT

Nghiên cứu này được thực hiện nhằm đánh giá đặc điểm hình thái và đa dạng di truyền của 11 giống Ba kích được thu thập ở 6 tỉnh miền núi phía Bắc. Các giống Ba kích có đặc điểm chung là thân tròn, thân non màu xanh, rễ trụ mập vạm vỡ, lõi hơi vàng có khía và gai. Sự khác biệt về lông trên thân, trên lá, hình dạng lá và màu sắc ngọn thân là những đặc điểm phân biệt các giống. Các giống có ngọn non màu xanh là BK7, BK8, BK9, BK10, BK11, các giống có ngọn non có màu tím là BK1, BK2, BK3, BK4, BK5 và BK6. Đặc điểm lá có lông ít liên quan đến lông trên thân và trên ngọn non. Giống BK9 ngọn non màu xanh có lông, lá mặt trên nhẵn và mặt dưới có lông, BK5 lá không có lông ở cả hai mặt. Hoa Ba kích màu trắng sau chuyển vàng, đa số các giống có quả là hỗn hợp, riêng giống BK2 là quả đơn, BK7 quả tụ nhiều hơn, quả có màu xanh khi non và vàng đỏ khi chín. Dựa vào cây phân loại cho thấy trình tự vùng ITS-rADN của 11 mẫu Ba kích chia thành 2 nhóm chính: Nhóm 1 chỉ gồm trình tự vùng ITS-rADN của giống BK2. Nhóm 2 gồm trình tự vùng ITS-rADN của 10 giống còn lại, được chia thành 2 nhóm nhỏ, trong đó nhóm 2.1 chỉ có giống BK9, 9 giống còn lại thuộc nhóm 2.2 là BK5, BK6, BK7, BK8, BK4, BK1, BK3, BK10 và BK11.

Từ khóa: Ba kích (*Morinda officinalis* How), hình thái, đa dạng di truyền

Morphological characteristics and genetic diversity of some varieties of *Morinda officinalis* How

Our research on *Morinda officinalis* How aim to using morphological characteristic and DNA barcode for species identification base on 11 types of *Morinda officinalis* How in 6 Northern provinces of Vietnam. Varieties of *Morinda officinalis* How have cylindrical stem shape, young stem with green color and zigzag cylindrical root shape and wood pith with thorn. Differentiation of hair on the surfaces of stem and leaves, leaves shape and basal shoot color are considered as morphological characteristic identification between varieties. Varieties BK7, BK8, BK9, BK10, BK11 show green basal shoot whereas others varieties show purple. BK9 show green basal shoot and contains hairs in under leaves only while BK5 contains no hair. White flower of *Morinda officinalis* How can change to yellow. Fruit of BK2 is simple fruit, fruit of BK7 is more convergence, green when young and yellow red when ripen while other varieties is multiple fruit. Result of rDNA barcoding, identification of ITS region and phylogeny construction show closely related of 9 varieties except for BK2 and BK9. Based on the classification tree, ITS-rADN region sequence of 11 varieties of *Morinda officinalis* How was divided into 2 main groups Group 1 including ITS-rADN region sequence of BK2. Group 2 consists of ITS-rADN region sequences of the remaining 10 varieties divided into 2 subgroups. In that group 2.1, there are only BK9 samples, while 9 samples in group 2.2 are BK5, BK6, BK7, BK8, BK4, BK1, BK3, BK10 and BK11.

Keywords: *Morinda officinalis* How; morphology identification, DNA barcoding